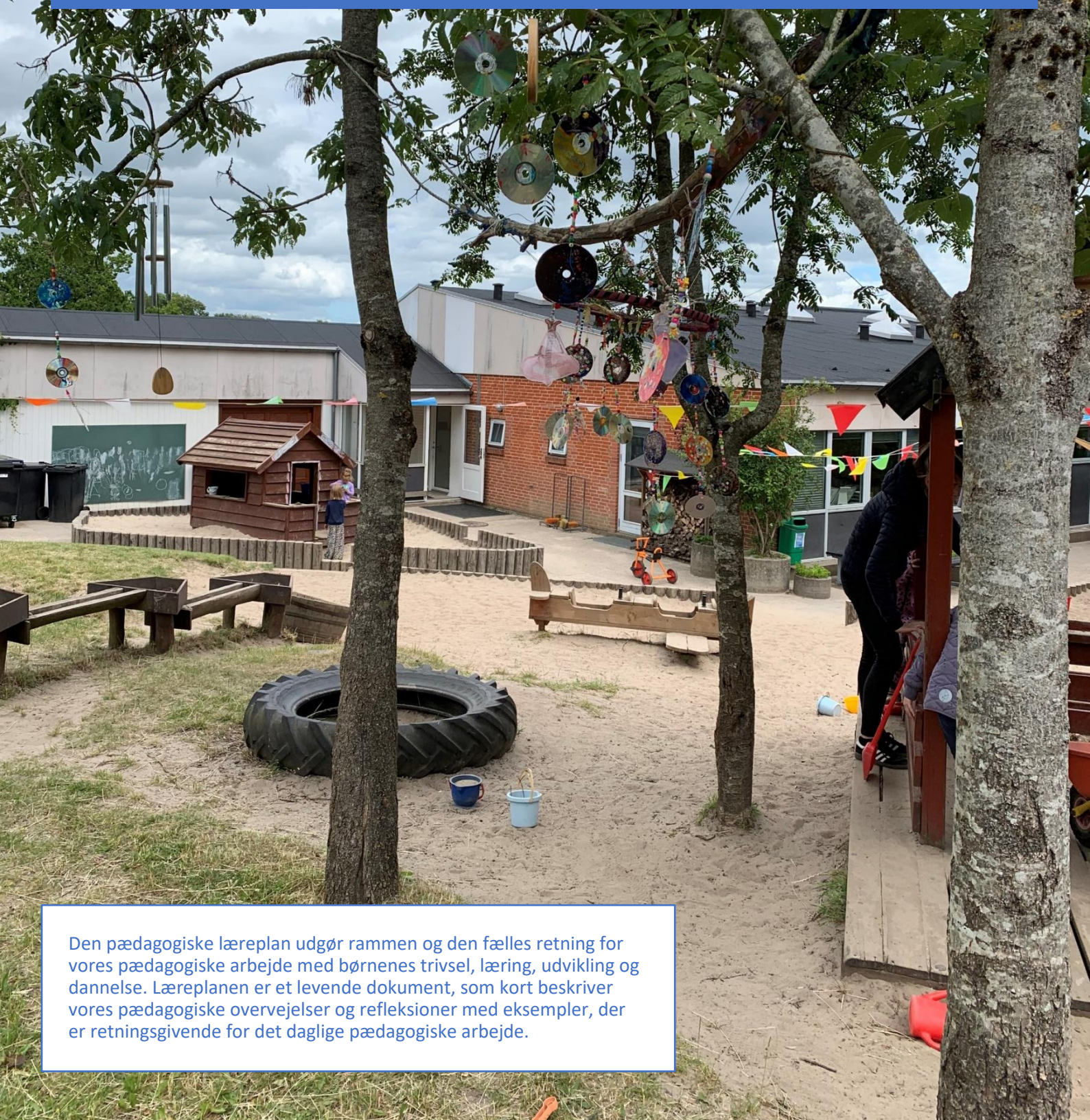

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Teglgården 2020

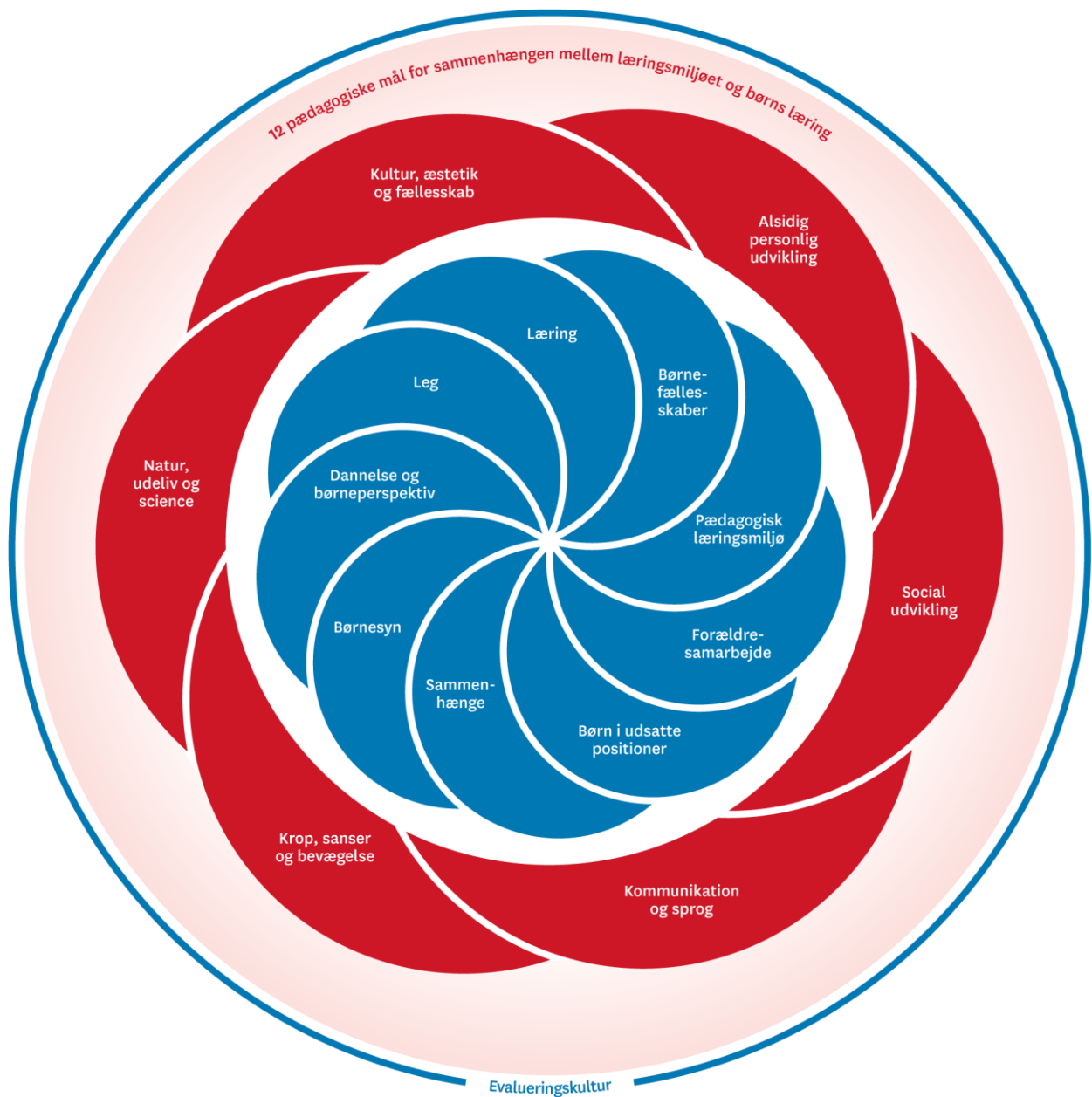

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Hvem er vi?

Præsentation af Børnehuset Teglgården.

Børnehuset Teglgården er et kommunalt børnehus med børn fra 3-6 år, som er normeret til at have 67 børn i gennemsnit hen over året. Det betyder at der er færre børn lige efter sommerferien og hen over året øges antallet og når vi når frem til lige før sommerferien igen, så når oftest op på at have 75 børn. Børnene er delt op i 3 basisgrupper med tilhørende pædagogisk personale. Vi har to basisgrupper som hedder Spilopper og Krudtugler og i disse grupper er børnene 3-4 årige. Og vi har en gruppe med de ældste børn, de 5-6 årige, som samles i gruppen af førskolebørn – og de hedder Badutspringerne.

Børnehuset Teglgården ligger i et boligområde der hedder Teglmårken i den sydlige bydel af Viborg. Børnehuset er et dejligt hus fra 1979 som ad et par omgange er bygget om og opdateret, så det er mere funktionelt og fremstår lyst og venligt. Der er desuden et beboerhus under børnehuset, som den lokale grundejerforening bruger til diverse arrangementer og som beboerne i området kan leje til fester og lignende. Vi har et rigtig godt samarbejde med grundejerforeningen og vi har salen til rådighed minimum hver torsdag, hvor vi bruger den til aktiviteter der kræver lidt mere plads. Vi lejer også jævnligt salen til diverse forældrearrangementer, så som bedsteforældredag, sommerfest m.v. I området omkring Teglgården er med masser af cykel-og gangstier som danner en god ramme om børnenes liv. Der er også flere offentlige legepladser i området, der en søer og små skovområder, så der er mange gode muligheder for at bruge udelivet aktivt, både for familierne og børnehuset. Vores legeplads er også meget benyttet hele dagen og der er mange gode kroge med legehuse, store gamle træer, der giver hygge og skygge og forskellige legeredskaber fordelt over hele legepladsen. Vi har også en krog på legepladsen hvor vi dyrker krydderurter, kartofler, radiser og tomater mv.

Vi har mange familier som bor i Teglmårken, men også boligområderne op mod Søndre Skole, Gl. Århusvej, Sønderallè, Boligblokkene i Ellekonebakken og Koldingvej og ligeledes ind i midtbyen. Der er et fint netværk mellem mange af familierne allerede når børnene starter og ellers får de fleste familier opbygget netværket i løbet af børnehavetiden. Vi har en bred vifte af arrangementer hen over året som også er medvirkende til at forældre få dannet et netværk, snakker sammen og er rigtig gode til at hjælpe hinanden med forskellige ting – og arrangeret at børn får legeaftaler med hinanden.

Personalegruppen består af 5 pædagoger, 3 pædagogmedhjælpere, 1 køkkenmedhjælper i flexjob og 1 leder. Derudover har vi med jævne mellemrum ansat pædagogstuderende fra Via og pædagogiske assistent-elever og andre praktikanter. Den faste stab har alle samarbejdet i mange år og vi sætter pris på at have et godt arbejdsmiljø og en god stemning i huset.

I Børnehuset Teglgården arbejder vi med at være anerkendende i vores møde med både børn og voksne. Det pædagogiske arbejde er jo i bund og grund et relationelt arbejde som skal bygge på omsorg, nærhed og glæde og danne grundlag for trivsel og et godt børneliv. I det anerkendende samvær og fællesskab med hinanden udvikles tillid og tryghed og vi ser børn der er selvstændige og sociale og kan mestre deres eget liv. Vi voksne skaber rammer og læringsmiljøer som børnene kan agere i men hvor vi også giver børnene medindflydelse på hvad de ønsker at foretage sig. Voksne tilbyder desuden strukturerede aktiviteter og fællesskaber til deres børnegruppe. Voksne ser barnet, afstemmer og justerer dagligt på hvilken måde barnet har behov for at blive mødt. Konteksten er afgørende for hvilken hjælp og støtte barnet eventuelt har brug for – for eks hvis barnet ikke selv formår at få en plads i fællesskaberne, så skal den voksne være parat

til at træde til og vejlede og hjælpe. Vi iagttager hvor barnets nærmeste zone for udvikling er, og handler herefter.

Vi værdsætter det gode forældresamarbejde og arbejder med at dele viden med forældrene om deres børn i den daglige kommunikation, og ligeledes ved de planlagte forældresamtaler. Forældresamarbejdet er en vigtig ressource i hverdagen, men også ved diverse arrangementer i børnehuset hvor vi sammen skaber vores specifikke kultur i Børnehuset Teglgården. Vi samarbejder desuden med forældre, dagpleje og skole om at skabe sammenhæng i børnenes liv.

Vi ved det er afgørende for barnets trivsel og udvikling at barnet møder engagerede og fagligt dygtige medarbejdere, så derfor arbejder vi med faglig opkvalificering af personalet via kurser, faglige refleksioner, og ved at gøre brug af forskellige didaktiske metoder og vidensdeling. Tidlig indsats og den tværfaglige model understøtter og udvikler ligeledes fagpersonalet til hele tiden at arbejde på et kompetent fagligt niveau med vidensdeling med det tværfaglige team og med støtte og opfølgning af god og nærværende ledelse. Vi har ligeledes stort udbytte af at have ressourcepædagoger i huset som vi også får lært nye metoder af og får disse implementeret i egen praksis. Vi har også et godt samarbejde med Kulturprinsen, det har vi haft glæde af siden 2015, hvor vi har deltaget i projekt Europæiske kulturbørn, som er et udviklings og forsknings-projekt, som skal opkvalificere og udvikle samarbejdet mellem pædagoger og kunstnere til gavn for børnenes leg og læring. I projektet arbejder personalet med didaktikken der er i aktionslæring og i arbejdet med børnene i projekterne har vi fokus på læring gennem de æstetiske læreprocesser. Det har især handlet om sang, musik, kreativ kunst, dans og historiefortælling. Efterfølgende har vi deltaget i Art Equal og sidst har det været Legekunst vi har været involveret i. De seneste projekter har ligeledes været i et samarbejde med kunstnere og Kulturprinsen og omdrejningspunktet har været *Leg og dannelse*. Børn og pædagoger har sammen med kunstneren arbejdet med historiefortælling og science og stop motion og vi har en aftale med Kulturprinsen om at lave en bog-udgivelse omkring læreprocesserne og selve historien som børnene lavede.

Det pædagogiske grundlag

Børnesyn

Vi møder barnet anerkendende, vi ser det enkelte barn og tager udgangspunkt i hvor barnet er i sin udvikling. Vi drager omsorg for barnet og dets trivsel, både i det nære samvær og i det store fællesskab. Vi værdsætter, at der er tillid mellem barnet og den voksne og at der er gensidighed i relationen. Vi fokuserer på barnets ressourcer og ser barnet som aktiv medskaber af egen læring og udvikling.

Børnesyn

Emmas varme hilsen.

Emma kommer gående i garderoben og da hun ser mig stopper hun op og smiler et stort og dejligt smil som breder sig helt op i øjnene og hun siger :

"Hej Birthe – jeg har sådan savnet dig i weekenden." Jeg svarer med et stort smil " Dejligt du siger det – jeg har også savnet dig " og jeg havde ikke tænkt på det i weekenden , men i mødet med Emma der siger det til mig , så mærker jeg faktisk også at jeg har savnet hende .

Lidt senere møder Emma Susanne og gentager udtalelsen om også at have savnet hende og får igen en dejlig positiv respons.

Birthe , leder i børnehuset.

Dannelse og Børneperspektiv

Barnet skal tages alvorligt, vi skal lytte til dets perspektiver og understøtte at barnet skal have medbestemmelse og deltagelsesmuligheder i aktiviteter, i legen, i beslutninger, i at have holdninger, hvorved barnets læring og selvværd øges . Voksne i børnehuset skal skabe gode rammer som sikrer at barnet er aktivt deltagende, udvikles og dannes i et positivt lærings- og legemiljø.

Dannelse og Børneperspektiv.

Det er efterår og vores store gamle egetræer smider deres blade som tykke tæpper på fliserne på legepladsen. I Krudtuglegruppen er der nogle drenge, som elsker at hjælpe med at få bladene samlet sammen og kørt væk. Vi tager derfor jævnligt børnenes røde sneskrabere, koste og skovle frem og nyder samarbejdet mellem børn og voksne med at få kørt bladene væk. Der bliver også tid til at hoppe i bunkerne af blade og smide dem op i luften som "snevejr". Denne dag har Villads arbejdet særligt hårdt. Han har knoklet i over en time sammen med andre børn der er gået til og fra. På et tidspunkt skal pædagogen Anne Mette køre en fuld trillebøje væk og hun spørger Villads om han har lyst til at låne den store sneskraber som Anne Mette ellers bruger og så kan han passe på den mens hun er væk. Den store sneskraber er tung, den er lavet af jern og svær at styre. Villads lyser op: "Må jeg?" Han går stolt og fuld af energi i gang med den store sneskraber. Der kommer hurtigt et par andre drenge, som gerne vil låne den store sneskraber, men Villads forklarer stille og roligt med lyset strålende ud af øjnene, at det lige er ham der har fået lov i dag og at han kan styre den fordi han er blevet 4 år.

Næste dag kommer Villads og spørger Anne Mette om de ikke skal skrabe blade igen. Anne Mette finder de små sneskrabere og koste frem til drengene. Men hun kan mærke de trætte muskler i armene fra den foregående dags hårde arbejde med sneskraberen, så hun tænker at børnene i dag selv må klare det uden hende. Villads forstår hendes intention og siger "Ej Anne Mette, det skal være sammen med dig" og selvfølgelig, det kunne da ikke være anderledes – de måtte i gang igen – SAMMEN!

Legen

Legen er betydningsfuld og har en værdi i sig selv, den er vigtig for barnets udvikling og læring.

Legen er en grundlæggende øvebane for al social øvelse og læring.

Legen er afgørende i barnets dannelse.

Legen udvikler kreativitet, fantasi, sprog, sociale kompetencer, selvværd og identitet.

Personalet i børnehuset skal tilse at der er en god balance og variation mellem børns egen selvinitierede spontane leg og pædagogiske planlagte legeaktiviteter.

Legen udvikler nye idéer, styrker barnets samarbejdsevne, udvikler barnets forståelse for andre mennesker og deres perspektiv.

Legen skal være en gennemgående præmis i børnehuset.

Legen

Frisørsalonen på legepladsen.

En gruppe på 5-6 børn leger frisør på legepladsen , de har stillet 2 gocarts på højkant.

Vida er frisør , den første kunde tager plads på sædet. Han kan nu vælge hvad han gerne vil have gjort ved håret.

Vida : ” Vil du have striber ? eller vil du have farver ? Du kan få grøn, blå, rød eller alle farver ?”

Kunden vælger og Vida drejer pedalerne på go-carten rundt med hænderne og lidt efter er det tid til at gøre plads til den næste kunde i frisørstolen .

Der er flere der venter og legen fortsætter så længe der er kunder.

Læring / Børnefællesskaber

Kan man bygge en sø ?

Badutspringerne har været på besøg i Videnskabernes hus hvor de skulle prøve at bygge deres egen sø . De fik alle nogle materialer ved hver sit bord og så skulle børnene prøve at følge de instruktioner som underviserne gav dem . Børnene fik lov at prøve sig frem , det var svært , for vandet ville løbe ud , men børnene forsøgte ufortrødent igen og igen. De var virkelig meget eksperimenterende og ingen af dem gav op. Pludselig lykkedes det Karla at få det til at virke og hun hjalp gerne sidemanden og nogle af de andre børn herefter. Der var også god læring for det pædagogiske personale, som skulle ”sidde lidt på deres hjælpende hænder ” og ” holde munden lukket” , så børnene selv fik lov til at eksperimentere ,være undersøgende og afprøve deres kunnen. Og flere af børnene fik hjælp af andre børn der havde knækket koden.

Læring

Barnets læring sker gennem legen hvor barnet er undersøgende og eksperimenterende og afprøver egne kompetencer og grænser. Læringen sker ligeledes i relationer børnene imellem og når barnet spejler sig i andre børn og voksne og afprøver nye læringsrum. Læringen sker i planlagte aktiviteter, hvor voksne sætter rammerne og går forrest og i mere spontane aktiviteter hvor børn og voksne går side om side. Pædagogen ser og understøtter barnet i dets zone for nærmeste læring og udvikling

Børnefællesskaber

Spilopper på vej ud for at lege .

Malthe (3 år) kommer gående i garderoben – han er på vej ud på legepladsen – skråt bagved ham går Agnes (4,5 år)

Hun begynder at gå lidt stærkere for at følge med Malthe. Da hun er oppe på siden af ham siger hun ” Hej Malthe – hvor er det dejligt at se dig !” Agnes smiler med hele ansigtet – der er glæde og varme i hendes øjne . Malthe vender sig lidt om mod Agnes og sender hende en lille stille smil.

Børnefællesskaber.

Det er afgørende for barnets trivsel at det har plads - og befinder sig godt i flere forskellige børnefællesskaber. I børnehuset har vi mange forskellige børnefællesskaber – lige fra det mindste børnefællesskab på 2 børn og op til det største børnefællesskab på 75 børn. Det pædagogiske personale sætter rammerne for at børnene har disse muligheder og hjælper og vejleder det enkelte barn hvis det har vanskeligheder med at etablere kontakter og få plads i børnefællesskabet.

I børnefællesskabet dannes barnet gennem leg og læring og ved også at have muligheder for at afprøve forskellige roller i de forskellige børnefællesskaber. Vi ser en vigtighed i at have både små og større børnefællesskaber og også meget gerne med forskelligt indhold.

Pædagogisk læringsmiljø.

Det pædagogiske læringsmiljø skal være rammen om hele dagtilbuddet. Vi skal sikre at alle hverdagens rutiner indeholder bevidste pædagogiske overvejelser, at både planlagte og spontant opståede aktiviteter rummer læring med pædagogisk indhold. Ligeledes skal læringsmiljøet være trygt og give plads barnets perspektiver og medbestemmelse og at det pædagogiske personale tager hensyn til barnets deltagelsesmuligheder og agerer herudfra. Det pædagogiske læringsmiljø indebærer desuden at barnet skal lære at tage hensyn til andre og øve sig i at kunne give plads til andre og vente på tur.

Pædagogisk Læringsmiljø

Sommerfugle.

Spilopperne havde bestilt sommerfuglelarver fra England og havde spændt afventet sommerfuglelarvernes komme. Endelig kom de med posten og de blev pakket ud og sat ind i deres "sommerfuglehave" hvor de blev fodret med sukkervand og med små stykker frugt, som børnene med glæde gav af fra deres madpakker. Larverne blev klækket og de fineste tidselsommerfugle kom ud af pupperne.

Sommerfuglene blev passet og plejet hver eneste dag og til sidst var de færdigudviklet og flyveklare. Alle spilopperne deltog i den lidt vemodige afsked med sommerfuglene, der fik lov at flyve ud og væk fra sommerfuglehaven. Forældre fortalte efterfølgende, at deres børn var meget optaget af aktiviteterne omkring sommerfugletemaet og når de herefter så en tidsel-sommerfugl i haven derhjemme, så fortalte flere af børnene stolte at det var én af dem fra børnehaven, som de selv havde været med til at passe.

Forældresamarbejde.

Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Forældresamarbejdet skal i al væsentlighed dreje sig om at vi sammen har fokus på barnets trivsel, læring og udvikling. Vi skal sammen stille fornuftige krav til barnet på et plan som det kan honorere og som desuden også er udviklende for barnet. Vi bruger den daglige kommunikation og ligeledes er den årlige forældresamtale som et væsentligt forum for samarbejdet.

Forældresamarbejde

Eksempel på hvordan et samarbejde mellem forældre og børnehus om barnets sproglige vanskeligheder kan foregå.

Når vi observerer at et barn har nogle sproglige vanskeligheder som skal ses nærmere på, så foregår det altid i et samarbejde mellem forældrene , børnehuset og logopæden . Kontaktpædagogen udarbejder en sprogvurdering og en gennemgang af barnets udtale og der udarbejdes en samarbejdsaftale mellem forældre og lederen . Logopæden kan herefter begynde sit arbejde . Både forældre og børnehus modtager efterfølgende vejledning fra logopæden til hvordan vi bedst kan understøtte og øve barnet i den sproglige udvikling . Det indebærer ofte at både forældre og kontaktpædagog har nogle opgaver – øvepunkter sammen med barnet og i andre tilfælde vil logopæden desuden starte undervisning af barnet.

Børn i udsatte positioner.

Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter. Børn i udsatte positioner skal mødes med positive forventninger og være en del af børnefællesskabet og det pædagogiske personale hjælper, guider og vejleder hvis barnet har vanskeligheder med at finde ind i børnefællesskaberne. For det enkelte barn kan det være en fordel nogle gange at være i lidt mindre grupper og arbejde med for eksempel sociale øvebaner i mindre legegrupper. Pædagogerne organiserer og planlægger i samarbejde med lederen, det tværfaglige team og evt ressourcepædagogen hvordan det bedst muligt kan lade sig gøre. Forældre inddrages naturligvis i det omfang det kan lade sig gøre og orienteres desuden løbende af kontaktpædagogen. Vi arbejder også konkret med at sørge for at udsatte børn kan holde pauser fra det lidt større fællesskab, for at koble fra og for at lade batterierne op igen. Det er meget vigtigt at have et velfungerende og tæt samarbejde med forældrene til børn i udsatte positioner, så forældrene også mødes med positive forventninger og er en del af fællesskabet i børnehuset.

Børn i udsatte positioner / Legen.

Leg i klatrestativet.

På legepladsen i klatrestativet var 6 drenge i gang med at lege forskellige klatrelege. En voksen havde lavet en lille vej i sandet med sine fødder og børnene begyndte at bruge vejen "til at køre på". En af drengene fandt på at det var vejen hen til en vaskehal, og at vaskehallen var under klatrestativet. De andre var helt med på idéen. De lavede en betalingsautomat af røde plastickasser, for man skulle selvfølgelig betale for bilvasken. Drengene aftalte at man kunne bruge kort og mønter til betaling. En voksen havde en stor Plus-Plus i lommen som herefter blev brugt til betaling. Drengene udviklede ellers selv legen ved at finde på at der også skulle bruges en kode i automaten, så de trykkede på den røde kasse og talte til 10 imens. Nogle gange var der også kø ved vaskehallen – så måtte alle jo lige vente. Vaskehallen havde 2 funktioner – nemlig at vaske og tørre – inden bilerne (læs drengene) kunne køre ud af vaskehallen. En af drengene fandt på at ligge på maven ovenover vaskehallen og med sine hænder vaskede han bilerne (drengenes hår og kinder). Nogle gange var de to om at vaske – andre gange var de flere "biler" der ville vaskes. Men alle drengene fik vasket bil den dag.

Børn i udsatte positioner : Vi oplever nogle gange, at et barn i en udsat position har en specifik synlig adfærd, som er karakteristisk for barnet, og som stikker lidt ud, men vi oplever desuden, at de andre børn ikke hæfter sig særligt ved denne adfærd og benævner det. Vi oplever derimod at barnet bliver hjulpet af sine venner eller at vennerne bare afventer at barnet bliver færdig med adfærden, så de kan komme videre i legen. Børns rummelighed og inkluderende adfærd.

Forældresamarbejde.

Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.

Forældresamarbejdet skal i al væsentlighed dreje sig om at vi sammen har fokus på barnets trivsel, læring og udvikling. Vi skal sammen stille fornuftige krav til barnet på et plan som det kan honorere og som desuden også er udviklende for barnet. Vi bruger den daglige kommunikation og ligeledes er den årlige forældresamtale som et væsentligt forum for samarbejdet.

Samarbejdet med forældrene er dels vigtigt for barnets almindelige trivsel og udvikling, men kan også handle om, at barnet har nogle specifikke vanskeligheder som vi formodentligt har nogle fagfolk der kan vejlede og hjælpe os med.

Forældresamarbejde

Eksempel på hvordan et samarbejde mellem forældre og børnehus om barnets sproglige vanskeligheder kan foregå.

Når vi observerer at et barn har nogle sproglige vanskeligheder som skal ses nærmere på, så foregår det altid i et samarbejde mellem forældrene, børnehuset og logopæden.

Kontaktpædagogen udarbejder en sprogvurdering og en gennemgang af barnets udtale og der udarbejdes en samarbejdsaftale mellem forældre og lederen. Logopæden kan herefter begynde sit arbejde. Både forældre og børnehus modtager efterfølgende vejledning fra logopæden til hvordan vi bedst kan understøtte og øve barnet i den sproglige udvikling. Det indebærer ofte at både forældre og kontaktpædagog har nogle opgaver – øvepunkter sammen med barnet og i andre tilfælde vil logopæden desuden starte undervisning af barnet.

Sammenhæng til børnehaveklassen.

De ældste børn i Teglgården samles det sidste år i deres børnehaveliv i en førskolegruppe vi kalder Badutspringerne. Dette for at sikre et læringsmiljø, der skaber rammerne for det pædagogiske arbejde med børnefællesskaber, nysgerrighed og mod til at deltage i nye ukendte oplevelser. Vi starter derfor også Badutspringeråret med en ryste-sammen tur som foregår ved Naturskolen ved Hald Hovedgård, hvor fokus er sociale relationer, fordybelse og

udvikling af fællesskabet i gruppen. Her får børnene to på hinanden følgende dage i skoven, med en naturvejleder fra Naturskolen. Her får børnene en forsmag på at lytte til en underviser og guide som tager udgangspunkt i et historisk område med masser af naturoplevelser. Der er også god mulighed for masser af leg og for fysisk udfoldelse i området. Vi arbejder således med at understøtte børns nysgerrighed og lyst til at lære og møde nye udfordringer samt evnen til at holde fokus og fordybe sig. Der tages i gruppen udgangspunkt i en række tilbud som findes på KLC Dagtilbud Viborg, hvoraf en del af disse tilbud er specielt rettet til denne aldersgruppe og derfor meget relevante og vedkommende.

Der arbejdes ligeledes med introducere børnene til det skriftsproglige område, med bogstaver og tal. Der arbejdes ud fra at det giver god mening at kunne skrive sit eget navn og genkende dette på diverse ting. De sproglige kompetencer øves også stadig – f.eks begreber, forholdsord og rim og remser. Der arbejdes med begrebet demokrati i gruppen og ligeledes hvordan der kan indgås kompromisser i en gruppe. Vigtig for gruppen er ligeledes at være i trivsel, hvad kan hvert enkelt barn yde for at dets venner trives bedre og hvad skal til for at hele gruppen trives og har det godt med hinanden.

Der bliver arrangeres besøg på børnenes kommende skoler, og vi har et tæt samarbejde med Søndre Skole om et "Bygge Bro projekt" hvor også en af vores nærmeste samarbejdspartner, Dalens Børnehuse, deltager. I fællesskab planlægger vi aktiviteter for børnene og vi har de seneste år især gjort brug af en kunstner, der kan noget med dans og musik. Der er andre særlige tiltag for de kommende skolebørn, f.eks "112-dagen" med fokus på 1.hjælp, brand og redning, hvor Falck, Politi og Brandvæsenet stiller op med køretøjer og mulighed for at øve sig

indenfor feltet. Det er en meget spændende dag for børnene, der også altid rummer en form for underholdning. Førskolebørnenes forældre er der forældresamtaler med kontaktpædagogen hvor der drøftes trivsel og også status i forhold til den kommende skolestart. Der aftales eventuelt også hvilke områder barnet, forældrene og kontaktpædagogen især skal samarbejde om at arbejde med frem til skolestart. Den sidste samtale afholdes i skolen hvor der udveksles oplysninger om barnets stærke sider og der deles også viden om eventuelle udfordringer barnet måtte være i. Dette for at skabe sammenhæng for det enkelte barn og sikre at den viden vi har om barnet videregives og er med til at give en harmonisk og meningsfuld start i skolen. Vi benytter et TOPI- skema som forældre og kontaktpædagog har udfyldt før mødet og som barnets nye voksne kan orientere sig i. Ved mødet deltager forældre, kontaktpædagogen og den kommende 0-klasse lærer og oftest også en pædagog fra Sfo- delen på skolen.

Sammenhæng til børnehaveklassen.

Badutspringernes aktiviteter i førskoleåret 2020 :

Krible-krable projekt , med Metamorfose-teater og samarbejde med lokal Naturvejleder.

Kan man bygge en sø ? Videnskabernes hus (se praksisfortælling)

Musikken ind i dagtilbud: Projekt :Danmarks Underholdningsorkester spiller og Tante Musica synger sammen med børnene. De har lavet bamser med musikkapper som medbringes til koncerten.

Skriftsproglighed og andre sproglige udfordringer – opfølgning

Overgangen til skolen – besøg på skolen – forældresamarbejde .

Afslutningsfest for Ældste gruppe- Badutspringerne.

Inddragelse af lokalsamfundet

Vi ser det som en værdi, at vi er med til at skabe nogle særlige, forskelligartede oplevelser for og med børnene. Vi tror på det skaber en positiv udvikling for børnene når de får vækket deres nysgerrighed, får en oplevelse af samhørighed og mod på at opleve og møde nyt.

Vi tror på at disse særlige oplevelser er dannende oplevelser for livet, som det enkelte barn kan tage med sig videre i tilværelsen.

Børnehuset Teglgården ligger i et dejligt naturskønt område med både skov, søer og flere offentlige legepladser forbundet med et stisystem som vi benytter på ture ud af huset. Børnehuset er medlem af den lokale Grundejerforening i Teglmærket og vi samarbejder med denne på flere niveauer. Vi har blandt andet på det sidste fået lov at bruge salen som ligger i kælderens under børnehuset til aktiviteter for børnene. Lokalt er der SIK Håndboldklub som vi også samarbejder med og her er børn og voksne inviteret ind for at prøve nogle bold-lege i både Liseborghallerne og Finderuphøj Hallen. Vi deltager ligeledes i Søndermarkskirkens julegudstjeneste hvert år. Vi samarbejder med den lokale skole, Søndre Skole, naturligt nok omkring førskolegruppen, men også i andre sammenhænge.

Vi benytter børnebiblioteket, både vedr bogudlån men også ved julearrangementer, teaterforestillinger, historiefortællinger og andre kulturtilbud. Vi har også et samarbejde med Viborg Teater, hvor vi har haft arrangeret teaterforestilling for de ældste børn i samarbejde med område Sydvest.

Vi benytter os af gode tilbud fra KLC, Kulturelt Lærings Center for dagtilbud – for eksempel Naturskolens mangeartede tilbud og Naturvidenskabernes hus i Bjerringbro, Metamorfoseteater og det lokale Game StreetMekka- som er et gadeidræts-og kulturhus på Nellikevej.

Vi samarbejder med lokale frivillige personer med relation til børnehuset Teglgården – forældre der har ”noget de gerne vil dele med os” – spille musik til vores jubilæumsfest / sommerfest – besøg af politi , en lokal Julemand mk, en frivillig ung kvinde der gerne ville have erfaring i pædagogisk arbejde, en far der hjalp os med at bålaktiviteter, en far der fældede træer på legepladsen og en mor der hjalp med anretning og servering af tapas til børnene.

Vi samarbejder ligeledes med Kulturprinsen og har nu gjort det i en periode på over 5 år. Vi har deltaget i diverse udviklingsprojekter, så som Europæiske kulturbørn, Art Equal og Legekunst, hvor omdrejningspunktet har været samarbejdet mellem kunstnere, børn og pædagoger. Dette samarbejde har været meget frugtbar, det har betydet at pædagogerne har fået nye øjne på hvordan man kan arbejde i et pædagogisk felt, det har betydet meget for børnenes leg og dannelse – for hele kulturen i vores børnehus. Det har således også betydet at vi nogle gange har købt en kunstner til en bestemt aktivitet eller et udviklingsprojekt.

Vi har også tidligere haft et samarbejde med en yoga-instruktør og haft tilbud om familie-yoga i weekenderne til vores forældregruppe.

I og med at vi samarbejder med diverse lokale kræfter – udvider vi det pædagogiske læringsmiljø som dagtilbuddet tilbyder. Ved at samarbejde med ovenstående lokale kræfter udvider vi den læringsbane / det læringsmiljø som vi kan tilbyde børnene og dermed får vi et rigere kulturelt afsæt for børnene. Og der er også nogle forskellige rollemodeller som børnene måske ellers ikke fik kendskab til i dette samarbejde med lokalsamfundet.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

I arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i børnehuset, forsøger vi at se og høre børnenes perspektiver, så deres oplevelse af børnemiljøet bliver medinddraget i overvejelser om og fysiske handlinger m.h.t. indretning, plads til bevægelse, stillerum og retten til at have holdninger og meninger og opleve demokratiske processer

I denne tid hvor vores pædagogiske arbejde og vores fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø forhold er underlagt corona-restriktioner, så er der forhold vi gerne ville gøre anderledes, hvis vi havde muligheden. Vi følger naturligvis retningslinjerne udstukket af regeringen og de andre politiske partier og må jo bare gøre det så godt som muligt. Men vi er bevidste om at de konkrete ændringer i strukturen i Børnehuset Teglgården har skabt forhold for børn og voksne som indskrænker der frihed til at definere eget råderum – hvor vil jeg gerne være og hvad vil jeg gerne lege. Disse forhold anerkender vi er vores vilkår og vi arbejder pædagogisk med at få det bedste ud af det. Vi forsøger at give børnene variation i deres hverdag og forsøger at tænke nye tiltag ind i hverdagen.

Vores børnehus bærer præg af at vi kun må bruge ting til børnene, som efter brug kan vaskes, så smitterisikoen mindskes. Derfor har vi lagt en del legetøj væk, som ikke kan leve op til den nye standard. F.eks bamser og krammedyr som ikke kan vaskes – lækkert trælegetøj som ikke har godt af at blive vasket dagligt. Vores skumpuder og madrasser til pudeleg er pakket væk. Vi håber på bedre tider og vil gerne kunne finde vores lækre legetøj frem og åbne huset mere op.

I børnehuset har vi dejlige lyse rum, hvor vi er opmærksomme på at sørge for også at lukke sol og varme ude på de gode sommerdage og sørge for udluftning via døre og vinduer.

Vi har fokus på at vedligeholde bygninger, interiøret og rummene, da børnene meget gerne skal føle sig godt tilpas i forholdsvis rene og vedligeholdte rum. Der ligger også nogle normer og via voksne som rollemodeller der viser børnene at vi passer på vores ting i børnehuset.

Vi har for ganske kort tid siden etableret 3 nye ekstra håndvaske i børnehøjde, hvilket giver os mulighed for at organisere håndvaske-aktiviteten, så der bliver mindre ventetid for børnene, da antallet af børnehåndvaske næsten er fordoblet fra tidligere antal håndvaske, når så mange børn

skal vaske hænder oftere for at fastholde et bedre hygiejne-niveau. De nye håndvaske betyder desuden at pædagogerne kan være på grupperummene og de kan derved være tæt på børnene og holde øje med om de kan klare det eller hvorvidt de behøver hjælp.

Børnene skal være adskilte og er derfor i deres basis-grupper hele dagen igennem hvis det er muligt og det betyder at de ikke har mulighed for bare at gå derhen hvor de måtte have lyst. Det er krævende både for børnene og de voksne. Vi mærker at vi er tæt sammen i basisgrupperne og der skal være en stor bevågenhed og opmærksomhed fra de voksne overfor børn, så de får hjælp til finde rum til leg, aktiviteter og venskaber, og at konfliktniveauet ikke accelererer – det kræver konstant øget opmærksomhed fra de voksne på hvordan det pædagogiske læringsrum fungerer.

Vi er jo mange der skal omgås hinanden i et børnehus og derfor er det vigtigt at vi alle hjælpes ad med at holde en god omgangstone, og at vi værdsætter en god og rar stemning i huset, hvor vi ikke råber ad andre mennesker men bevarer den gode dialog. Vi arbejder med et program der hedder "Start". Det er et program som indeholder øvebaner for god social adfærd, som vi arbejder med flere gange i løbet af de tre børnehveår. Disse øvebaner er en god ballast for børnene, hvor vi øver for eksempel at se på hinandens ansigtsudtryk – mon mine venner godt ka' lide det jeg gør? Starten på at opøve en form for indlevelsesevne blandt jævnaldrende.

Hvordan integrerer vi arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø ?

Vi gør blandt andet følgende :

- Vi giver børnene medbestemmelse og vi er tydelige i hvad de kan bestemme.
- Vi lytter til børnene – hører hvad deres perspektiv er.
- Vi laver afstemninger om hvilken mad børnene vil have til de ældstes afskedsfest.
- Før udeturene efterspørger vi hvor børnene synes turen skal gå hen.
- Vi har børnekunst på vægge og i loftet m.v. og vi sætter pris på at have børnekunst udstillet i børnehuset.
- Børnene er glade for at hjælpe til med praktiske opgaver – f.eks har vi børnene med til at feje garderoben før lukketid- vi fejer/ skraber blade sammen på legepladsen , børn og pædagoger hjælper hinanden.
- Vi arbejder med at børnene får en rummelighed overfor andre børn- børn med særlige behov er inkluderet i gruppen / børnehuset.
- Vi øver forskellige måder at være medbestemmende på – demokratisk afstemning- håndoprækning – valg mellem 2 muligheder – hvordan kan vi indgå kompromisser- kigge på hinandens tankebobler for at syn på hvorfor vi ikke er enige-og- kan vi opnå enighed.
- Hjælpe børn med at respektere forskelligheder – være i dialog med børnene og afprøve holdninger og meninger.
- Vi organiserer jævnligt børnene i små grupper for at skabe bedre plads til fordybelse og nærvær. Dermed skabes bedre mulighed for samspil mellem barn og barn , men også mellem barn og voksen, og det fører til et bedre børnemiljø.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores retningsgivende refleksioner og eksempler :

- Voksne der ser barnets ressourcer og fantastiske personlighed – pædagoger der vil barnet uforbeholdent. Samarbejde med forældre om at udnytte og udvikle barnets ressourcer. Tillidsfulde, lyttende og anerkendende i samarbejdet med forældrene, så både læringsmiljøet i hjemmet og børnehuset bliver inddraget i en samskabende form til glæde for barnets udvikling.
- Det enkelte barn ses af både voksne og børn. Det ses som værdifuldt i sig selv - mødes af anerkendende voksne i hverdagen, som giver sig tid til at se og lytte til barnets perspektiver.
- Vi øver de mindre børn i at kunne sige fra- sige Stop – og arbejder videre med senere at kunne sætte ord på og kunne udtrykke følelser Vi bruger det sociale lærings-kit ” Start” hvor børnene øves i at se hinanden –lytte til andres perspektiver og give plads til forskelligheder.
- Vi guider børn i at acceptere hvordan der skabes kompromisser og /eller at der er flere om at bestemme og tage en beslutning.
- Voksne viser de er glade for børnene – udtrykker deres følelser – trøster børn og hjælper børn videre hvis de har været kede af det.
- Voksne udviser engagement og fordyber sig sammen med børnene- børn og voksne der er i tæt dialog om forskellige ting der optager dem og binder dem sammen. Gensidighed i aktiviteterne og plads til børn og voksne der begge yder noget særligt til aktiviteterne.

- Deltagelseskompetence- voksne har øje for hvert enkelt barns deltagelsesmuligheder i fællesskaberne og understøtter barnet og hjælper til hvis det skønnes nødvendigt.
- Deltagelse- Børn og voksne deltager på lige fod – barnet kan spejle sig i hvad den voksne eller et andet barn gør – barnet kan overvinde eventuelle grænser og blive båret med af det lille fællesskab de har.
- Fællesskab i aktiviteter– sammen hjælper vi hinanden. Børn hjælper børn- Vi oplever at venner uselvsk hjælper hinanden. Alle oplever succes derved.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores retningsgivende refleksioner og eksempler :

- Afgørende at børn føler gruppefællesskab og er en del af flere børnefællesskaber i børnehuset.
- Børnene er en del af både store og mindre børnefællesskaber. Vi er organiserede i børnehuset så børnene er en del af hvert deres gruppefællesskab – Spilopper, Krudtugler og Badutspringere.
- Børnene er desuden en del af flere mindre børnefællesskaber, små legegrupper under pædagogisk ledelse, udelivsgrupper, spisning i mindre grupper, leg og aktiviteter i mindre grupper.
- Børnene har desuden små venskabsgrupper af forskellig art.

- Personalet er opsøgende sammen med børnene og hjælper dem med at skabe relationer, sætte lege i gang, skabe fysiske rammer for legen, være støttende, guidende, deltagene anerkendende. Vi dyrker venskaber, hvis vi ser en lille spire følger vi op på det. Vi bakker op om venskaber ved at sikre de to nye venner kommer på tur med hinanden- vi fortæller den gode historie til de respektive forældre. Pædagogen hjælper på forskellig måde. Går foran- ved siden af – bag ved for i forskellige situationer at kunne agere passende til situationen.
- Vi arbejder med ” Start”, social læring for mindre børn. Det danner grundlag for hvordan børnene øver sig i at aflæse hinanden, får hjælpe-redskaber til at løse små konflikter og vi tager udgangspunkt i barnets udvikling. Vi øver de basale følelser og bygger på efterhånden som barnet er parat.
- Vi sætter rammer for hvordan børnene kan få medindflydelse, blive i stand til at træffe valg som er tilpasset deres udvikling. Det sker ved almindelig afstemning, eller kreative visuelle afstemningsmetoder.
- Vi forsøger at gøre opmærksom på børns ressourcer ved at italesætte disse både overfor barnet selv, men også især benævne i andre børns påhør, hvad vi ser som en god udvikling / ressource.
- Vi øver børnene i turtagning i forskellige daglige rutiner eller aktiviteter – vi øver det i sammenhænge der giver mening for barnet.
- Vi øver børnene i at kunne udsætte egne behov alt efter alder og udvikling. I dialogen forsøger vi at perspektivere og begrunde hvorfor det kan være andre der må bruge gyngen- legetøjet m.v.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores retningsgivende refleksioner og eksempler:

- Vi skaber rammer for rollelege, hvor vi øver sprog, turtagning, lytte og vente og give plads til hinanden. Små grupper hvor man kan øve sig i at tale og hvor der er tid til at vente på at man får sagt det man ville.
- Voksne i samspil med børnene - veksler mellem at være deltagende i legen og være på sidelinjen mere betragende og lyttende- og klar til at ændre rolle ved behov.
- Vi synger hver dag i børnehuset – bruger rim og remser- leger med sproget- tænker over som pædagog selv at have et nuanceret sprog.
- Vi bruger rådene fra Sproghuset om de 11 sprogstrategier, bl.a.om at have et nuanceret sprog – forsøge at have 5 turtagninger i en sproglig kommunikation mellem barn og voksen – stille åbne spørgsmål -sætte ord på for børn der mangler ordforråd forråd, eller glemmer ord. Vi samarbejder med forældrene om at støtte og vejlede barnet, og der hvor der er behov inddrager vi logopæden i arbejdet.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores korte retningsgivende refleksioner og eksempler :

- Vores legeplads indeholder mange grovmotoriske og sansemæssige udfordringer – der er variationer over bevægelse og taktile, sansemæssige temaer:

Der er flere bakker, ujævnt terræn, fliser, græs, lave stolper børn kan balancere på, der er sandkasser, faldsand, der er træer til at klatre i og krat til at gemme sig i, en bakke beklædt med gummibelægning, cykelbane, lille gyng, fugleredegyng, hængekøjer, der er planter – både krydderurter og prydblomster og blomster, sommerfuglehave med sommerfuglehotel, vindspil og kreativ pynt børnene har lavet. Der er en fodboldbane med rigtige mål. Der er en stor bålhytte med ildsted. Der er 2 kompostbeholdere, vi hver dag fylder grønne rester i. Der er flere legehuse hvor rollelegen kan udleves, der er en flyver og en rutchebane. Der er en tavle som børn og voksne kan tegne og skrive på med kridt. Der er vandleg – flere forbundne kar. Vi har et cykelskur på legepladsen, som er fyldt med gocarts og cykler af forskellig art og størrelse. Der er også et stort klatrestativ med armgang og andre udfordringer.

Så hvis vi kigger på ovenstående opstilling af terræn på legepladsen, redskaber og legetøj på legepladsen, så får man et billede af at vi ønsker at alle børn i børnehuset kan finde op til flere forskellige ting de ikke kan lade være med at bruge og lege med hver eneste dag. Der er noget for de mindste og noget for mellemgruppen og for de ældste. Der er noget for de forsigtige og noget for de modige.

- Vi har organiseret os, så hver basisgruppe har én bestemt dag i ugen hvor de er på Udeliv, og en anden dag i ugen hvor basisgruppen kan gå i kælderens i beboerhusets store sal og lege motoriske lege. Udelivsgrupperne bruger vores omliggende grønne områder eller tager på tur i skoven eller ved den nærliggende Sønder Sø, hvor der er lavet et væld af motoriske udfordringer ved og hen over søen.
- Vi arbejder med musik, massage, sansebearbejdning og yoga. Vi bruger bla.a makermassage, hvor børnene giver hinanden massage. Det skaber et velvære blandt børn og et særligt rart fællesskab.
- Det pædagogiske personale observerer hvilke børn der skal understøttes og hjælpes til at få en bedre kropsfornemmelse – vi har børn der er udfordret på at mærke og fornemme deres krop og her kan vi bruge ergo- og fysioterapeuter til at hjælpe os og vejlede i hvad barnet kunne have brug for af stimuli for at mærke kroppen bedre f.eks. Ligeledes kan vi have møde med forældrene og fys/ ergoterapeuterne med vejledning til forældrene.
- Personalet opfordrer børnene til at deltage i de motoriske aktiviteter, hjælper dem lidt på vej hvis der er behov for dette og tilser at børnene skal have lov til at prøve grænser af – accepterer at børn er forskellige og lærer i forskellige tempi.

- Hverdagens rutiner i garderoben – med at tage tøj af og på – toiletbesøg og klare hygiejnen med håndvask før spisning, efter at være på toilettet, efter at have været ude osv – er jo rutiner der kræver god motorisk træning og fysisk arbejde. Personalet er til rådighed i garderoben og på toiletterne, men det er en vigtig ting for børnene at være en vis grad af selvhjulpne, det giver nemlig en følelse af at mestre eget liv – og de får nogle succes'er og en high-five fra de voksne.
- Vi har fokus på at børnene øver sig i det finmotoriske område , som tidligere nævnt garderoben, på toilettet, men også ved spisning , og ved kreative udfoldelser ; så som tegning, klippe og klistre – sætte perler på snor. Vi tilbyder varierede aktiviteter hvor barnet kan øve disse områder. Det er kontaktpædagogens ansvar at have overblik over barnets kunnen på disse områder og sætte ind hvis der er behov for øget fokus på specifikke områder .

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores retningsgivende refleksioner og eksempler:

- Udendørs læringsrum - Vi bruger vores legeplads som udendørs læringsrum i hverdagen. Vi sanser og oplever naturen. Finder dyr sammen med børnene, snegle, bænkebidder og larver. Undersøger hvad de laver af og får en snak om hvordan vi kan passe på dem. Hverdagens fund af dyr får måske lov at bo i en spand i en tid og bliver lukket ud inden dagen er omme. Vi lærer børnene at have respekt og omsorg for dyr. Eksempel: Børnene har lavet en sneglelegeplads i en stor gul plastbalje.
- Vejret-Vi er ude i al slags vejr. Vi mærker regn og blæst – vi oplever sol og mørke – hører vinden suse og ser bladene falde fra træerne – vi ser farven på bladene ændre sig fra grønt til orange og brunt. Vi leger i vandet og laver mudderkager. Sansning gennem 1.handsoplevelser om årets gang.
- Science – vi undersøger de ting der findes i vores nærmiljø. En død hare der en morgen ligger i vores cykelskur bliver dagens emne – vi forsøger sammen med børnene at lave en rådnekasse – børnene laver små tegninger til haren, vi reflekterer sammen med børnene hvordan er den død.
- Science – Vi har indkøbt sommerfuglelarver fra England og har passet dem til de er flyvefærdige. Vi har plantet kå , så vi helt naturligt får en masse larver i kålene og kigger i bøger sammen med børnene for at finde ud af hvilke sommerfugle vi får ud af dem. Teaterforestilling om Metamorfose og besøg af naturvejledere i børnehaven som opfølgning på emnet. Kombination af natur og kultur.
- Science- undersøgende og eksperimenterende leg med vand- i leg og samarbejde mellem børn og voksne ser vi på hvordan vandet løber – hvor forsvinder det hen og undlader at give svar på forhånd – derimod arbejder vi med at være nysgerrige og undersøgende sammen med børnene. At gå i dybden med de emner er ligger lige foran os og som interesserer børnene , så de er medbestemmende og oplever at blive hørt.
- Udelivsture – vi sørger for at børnene oplever varierede uderum. Vi bruger blandt andet den nærliggende "Grusgrav " – som nu er et stort legeområde, både med og uden menneskeskabte legeredskaber. Børn og voksne leger junglevandring – vi forcerer skrænterne – ved egne kræfter eller med brug af reb. Prøver egne grænser af og ser hvordan andre gør.

Vi går ture hvor der er krat med bær og vilde æbler, plukker af dem og tager dem med i børnehuset for at give små smagsprøver til hele gruppen.

Vi går ture hvor der er tid til at stoppe op og udforske det vi ser – et muldvarpeskud, en solsort i en busk, en klukken fra kloakken – som skal undersøges og får snakken til at gå om vandet i kloakken- hvor løber det hen? Erfaringer om årsag og virkning. Og sanserne kommer i spil når vi ryster hvidtjørnetræer, så de hvide blomster laver et fint duftende snevejr ned over børn og voksne.

Vi går ture hvor vi opsøger igangværende byggepladser/ arbejdspladser, hvor vi kan følge med i byggeprocessen af f.eks beboelseshuse og forretninger eller vejarbejde. Vi har lejlighed til at se store maskiner grave, flytte tunge elementer og får sammen med børnene en visuel oplevelse, en snak om hvad der foregår og vi kan sammen reflektere over hvad vi ser og danne vores egne forståelser af vores omverden.

- Bæredygtighed – vi har gennem flere år arbejdet med at samle affald i naturen og vi har fra starten af deltaget i Naturfredningsforeningens aktiviteter. Dette tiltag har gjort at børnene nu efterhånden har

indarbejdet denne vane til at være allestedsnærværende på gåture i naturen – og derfor medbringes nu altid en pose på disse ture, så affaldet kan tages med i børnehuset og kommes i de rette containere. Der snakkes om hvorfor vi skal undgå affald i naturen, at det har en konsekvens for dyr og natur.

- Kompost -Vi har naturligvis affaldssortering i børnehuset og udover denne har vi etableret to kompostbeholdere på børnehusets legeplads. Vi har ved den daglige frokost en grøn tallerken på bordet som bruges til affald som skal i komposten. Vi har børnene med i denne proces, de er med til at kigge til komposten, har kompostormene fået omdannet grønt og frugt til jord. Sanserne er i gang herude ved komposten – jorden er varm – konsistensen lidt fedtet og ofte møder vi også andre dyr i komposten – nogle gange mus, fluer og snegle. Når voksne arbejder med komposten for at se om den er færdig til at blive brugt til at plante vores grøntsager og krydderurter i eller til blomsterne i krukkerne, snakker de med børnene om processen med at omdanne ” grønt til muld”, vi har også noget bogmateriale der bruges til at forstå processen. Dermed kan børnene begynde at få erfaringer med årsag og virkning.
- Bæredygtighed / Dyrke jorden- et område på legepladsen med plantekasser og et højbed. Børn og voksne sår frø, sætter forskellige kartofler, dyrker tomater, radiser, krydderurter, sætter kålplanter til kållarven, sår blomster. I og med arbejdet foregår snakker den voksne med børnene om hvad de laver og hvad det skal blive til. Børn medbringer evt selv nogle frø og planter vi kan bruge i haven på legepladsen. Afgrøderne høstes til sidst og kartoflerne bruges f.eks til at lave ovnbagte kartofler af, så børnene kan få dem at spise til eftermiddagsmad. Tomaterne giver os små smagsprøver og radiserne ligeså. Fra jord til bord.
- Musik- Vi synger sange om dyr, naturen og om vejret, ja om de ting der optager os i grupperne. Musik i bålhytten – guitarspil f.eks. Børnene spiller ofte på murespande -trommer på legepladsen. Vi har vindspil ved vores sommerfuglehave.
- Krop og bevægelse - Udelivet er i høj grad også et stort og dejligt lærerum for krop og bevægelse – balancen, være højt oppe at gynge, klatre i træer, løbe hurtigt, bruge store bevægelser, dyrke sport, spille fodbold på vores fodboldbane, lege fælleslege – så som 'Alle mine kyllinger ' og ' Banke Bøf ' og cykle, køre gocart eller løbe på løbehjul.
- Science og Tidlig matematisk opmærksomhed – årsag og virkning – forståelsen af at der er en sammenhæng og der er begreber som skaber modstykke til hinanden. Eksempel : hvilke ting kan flyde i vand – hvilke ting synker til bunds - afprøve disse begreber i praksis. Sortering i størrelser, farver, figurer, mængder. Undersøge vægten af forskellige ting: en tøj-bøjle med kroge for enderne – heri hænges legetøjsspande op i begge sider – her kan vi veje ting og finde ud af hvad vejer mest – mindst. Måle højder og længder med tommestok.
- Mindre grupper - Uderummet/ legepladsen som et meget egnet lærerum for at lege i mindre grupper – idet vi på legepladsen har mange små kroge og mange små legehuse med plads til at være en lille gruppe børn der leger for sig selv.
- Ved alle aktiviteterne som omhandler natur, udeliv og science bruges sproget til formidling af aktiviteterne – ordforrådet udvides og der arbejdes med sproget på den bedste måde nemlig i aktiviteterne og det giver god mening for barnet.

Science -Videnskabernes hus – Ældste gruppe har været i Videnskabernes hus for at afprøve om man selv kan bygge en sø. Alle børnene fik materialer udleveret og skulle så under instruktion fra en medarbejder i Videnskabernes hus selv forsøge at bygge en sø – der blev eksperimenteret og forsøgt mange gange, men vandet ville løbe væk fra søen. Endelig fandt en af pigerne ud af det og hun delte herefter sin viden med de

andre børn, ved at hjælpe dem til at opnå samme resultat – at søen = vandet blev der. Det var en stor succes for pigen og hun var meget hurtig til at dele sin nye viden med de andre børn i gruppen, hjælpe dem og handlede således meget selvstændigt og socialt.

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Vores retningsangivende refleksioner og eksempler:

- Vi bruger historiefortællinger, i perioder er det hver fredag, med klassisk musik, levende lys og puder på gulvet, så historiefortællingen kan nydes med alle sanser vakt. En voksen fortæller og sørger for at inddrage børnene aktivt i fortællingerne. Det er ikke kun højtlesning – det er fortælling. Rytmer og musik inddrages i fortællingen, så børnene kan opleve det på egen krop og sanser historierne på en ny måde. Andre gange fortæller en voksen og laver bordteater og børnene er tilskuere og lyttende.

- Alle børnene i børnehuset kommer til teaterforestillinger som arrangeres fælles i Viborg kommune. Teaterforestillingerne er udført af professionelle teaterfolk. Det arrangeres så alle børn får mindst 1 forestilling at se.
- Musik – grupperne har en ” Ugens sang”. Børnene synger den for de voksne, gerne om fredagen når de har lært ugens sang.
- Musik – der bruges især trommer og forskellige rytmeinstrumenter til at mærke rytmen med .
- Musiktræ – en gruppe børn og deres voksne har lavet egne musikinstrumenter af forskellige genbrugsmaterialer – så som papkasser, piskeris, valnøddeskaller, dåser, kapsler, svensknøgler m.v. disse instrumenter var hængt op på grene og lå desuden på et bord lige indenfor vores fællesrum. Her kunne alle spille lidt på instrumenterne når de gik forbi. Tingene var farvestrålende og arrangeret på en meget æstetisk måde og appellerede til børnene om at blive brugt – og vi oplevede at alle der kom i huset blev interesserede og lagde i hvert fald mærke til musikinstrumenterne og nogle spillede også lidt på dem. Der var en særlig stemning og ejerskabsfølelse omkring dette træ og instrumenterne, så det holdt til at blive brugt flere gange dagligt i omkring et år, det krævede naturligt nok lidt vedligehold, men det blev ikke på noget tidspunkt ødelagt. Leg, dannelse og børneperspektiv.
- I vores kælder har områdetts grundejerforening til huse – de har en sal de lejer ud til grundejerforeningens medlemmer til brug ved fester og diverse arrangementer. Vi kan bruge denne sal hver torsdag og i forbindelse med forsamlingsforbud i foråret 2020 har vi fået lov at bruge salen hele ugen, og i efteråret bruger vi salen 3 dage om ugen. I denne sal er der mulighed for virkelig at bruge kroppen og de store armbevægelser. Grupperne har hver én dag i ugen hvor de har råderet over salen og der foregår bevægelseslege, fælleslege, der laves motorikbaner, yoga og sanglege. De voksne er meget engagerede, det er vigtigt at være i nuet , være eksperimenterende sammen og aktivt deltagende. Det er en aktivitet hvor kropslig erfaringsdannelse indeholdende sang, musik og sansning, bevægelse og glæde er i højsædet.
- Kulturelle udtryk- at være medskabende af kulturelle udtryk, bruge egen kreativitet, i et læringsmiljø hvor forskellige midler er til rådighed. Produktet er ikke afgørende, det er processen det handler om. Det endelige produkt afspejler den kreative proces og disse ting er derfor meget forskelligartede. Kreative processer hvor dannelse og børneperspektiv er til stede.
- Æstetiske læreprocesser - Samarbejde med Kulturprinsen i en årrække har givet os – børn og voksne masser af æstetiske læreprocesser, leg og dannelse. Vi har erfaringer med historiefortælling, musik, dans, skrotkunst, teater, sang og kreakunst.- erfaringer som vi bringer videre i små bidder i aktiviteter med børnene.
- Kulturel læringscenter Viborg Dagtilbud – her er mange forskelligartede tilbud – udvalget er bredt fra natur- til Metamorfose teater- til Gamestreet Mekka – til malekunst- til animations workshop. Dette udbud øger de læringsrum vi kan tilbyde børnene.
- Lokalområdets terræn og bebyggelse. I nærområdet er der meget forskelligartet terræn, som gør området spændende, der er skov ,Søndersø med aktivitetsområde , der er gang og cykelstier der går helt ud i Hald Ege og ind i byen, der er skrænter og vild natur og der er offentlige legepladser i Teglmårken. På det seneste har der i nærområdet været nedrivning af eksisterende huse og nybyggerier, både i form af privatbeboelser og forretninger. Disse nedrivninger og byggerier har

børnegrupperne fulgt med i, de har jævnligt på deres udeture været henne forbi byggepladserne, for at kigge på og snakke om hvad der sker – hvor langt er de kommet og hvornår er de færdige?

- Den lokale håndboldforening -Vi har samarbejde med Søndermarkens idrætsklub som hvert år efter sommerferien tilbyder os at komme en tur i Liseborghallen eller Finderuphøj Hallen med børnegrupperne hvor børnene kan prøve at komme til lidt Trille Trolle boldleg. Det handler om at prøve at være i en stor hal og få lov at lege med boldene. I år havde vi udover selve besøget fået stillet bustransport til og fra hallen til rådighed for de mindste børn.
- Vi har I-pads til at bruge i børnehuset og playstation . Begge dele bliver fortrinsvis brugt til at børnene kan spille på og I -pads ligeledes til at se små film på. Vi har haft et Legekunst – projekt hvor børnene bl.a. har arbejdet med Stop-motion – hvor børnene lærte at bruge mediet. Det har mest været de ældste der har brugt Stop-motion, som kan være med meget ventetid.
- Højtider – Vi besøger den lokale kirke -Søndermarkskirken til jul. Hele børnehusets børn og voksne går derover og i år havde vi kirken for os selv, idet der var restriktioner i forbindelse med covid-19. Kirkegang og festligholdelse af julen hører med til vores danske traditioner og vi deltager hvert år i en lille forsamling i kirken og børnene får sunget et par julesange.
- Traditioner – Vi har haft en mængde af traditioner som har samlet forældre og børn til fester og hyggelige stunder i børnehuset, og som vi håber vi kan få genskabt eller gentænkt når vi en gang forhåbentlig igen kan mødes i lidt større sammenhænge. Vi har fællesspisning for hver basisgruppe én til to gange årligt. Bedsteforældredag, hvor vi inviterer børnenes bedsteforældre til at komme og opleve hvor deres barnebarn går i børnehaven. Sommerfest for de indskrevne børn, deres søskende og forældre – som en slags ” Go sommer ” fest – vi ses efter sommerferien igen / og farvel til de forældre der nu har skolebørn efter sommerferien. Vi har julearrangement ” Jul i den gamle Teglgård ” – for børn, søskende og forældre – med juleværksteder hvor man kan klippe klistre – lave julepynt og dekorationer og spise æbleskiver. Vi har en Mørkefest i januar måned hvor vi alle mødes kl 17 og går en mørkningstur i området på en rute med reflekser, så vi kan se hvor vi skal hen. Efter gåturen er der varm suppe og brød til alle i bålhytten på vores legeplads.
- Traditioner – vi har en mængde traditioner som festligholdes sammen med og for børnene . 1.februar har Børnehuset Teglgården fødselsdag – vi holder fest for børnene og sørger for gaver til børnehuset og børnene – i form af legetøj til børnehuset eller en oplevelse for børnene – f.eks teater. Fastelavnsfest med forskellige lege for børnene. Vi holder påskefrokost for børnene, og vi har en Rystesammen- tur for Badutspringerne i starten af september måned. Vi har julefrokost for børnene, hvor vi oftest får besøg af julemanden. Afslutningsfest for de ældste kommende skolebørn, Badutspringerne , hvor der laves et ”sammenskudsgilde ” hvor hvert barn medbringer noget til festen og børnene får en lille afskedsgave fra børnehaven . Der arbejdes med demokratiske læringsprocesser i forhold til at bestemme menu, og andre ting vedr denne fest for de ældste.
- Demokrati - Børn deltager i afstemninger om nogle særlige ting i deres hverdag , det kan være f.eks maden / menuen til afslutningsfesten for Badutspringerne , eller hvor skal vi gå hen på Udelivsturen , hvad skal vi lege i salen næste gang vi skal i kælderen. Det kan være et valg mellem to sange – hvilken sang skal være ugens sang. Voksne sætter ord på hvad det betyder at flertallets afgørelse skal følges – og måske må man udsætte sit eget behov og vente på at få opfyldt sit eget ønske til næste gang vi f.eks skal på tur / skal vælge noget.

Evalueringsskultur

”Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringsskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Vores pædagogiske metoder for indsamling af viden om børnene i hverdagens praksis, om deres trivsel, læring, udfordringer og udvikling – skal fortsat danne basisviden om barnet – men skal kombineres med observationer, praksisfortællinger og spørgsmålet ”Hvad får barnet ud af det ?”

- I Børnehuset Teglgården arbejder vi med på forskellige måder at indsamle viden om barnets trivsel, læring og udvikling .
- Topi- Vi bruger trivselsmålinger af hvert enkelt barn to gange årligt -til at se på barnets sociale status, færdigheder og kompetencer, om barnet er aktiv og deltagende i fællesskaberne i børnehuset og om barnet har positiv selvfølelse og selvværd. Vi drøfter barnets trivsel med forældrene.
- Sprogvurderinger- Den første sprogvurdering laves kort tid efter barnets start i børnehuset som godt treårig. Herefter udarbejdes eventuelt flere sprogvurderinger hvis der skønnes at være et behov og ellers laves den sidste sprogvurdering når barnet er 5 år og altså inden skolestart.

- Vi har sprogfokuserede møder med logopæden ved behov for vejledning og hjælp både til forældre og personale.
- På gruppemøder for de enkelte basisgrupper drøftes barnets trivsel og udvikling. Der udarbejdes eventuelt en LP- model for at have fokus på hvordan vi kan blive klogere på om barnet har nogle udfordringer vi kan hjælpe med at støtte op om.
- Forældresamarbejde / forældresamtaler – dele viden om barnet.
- Vi arbejder ud fra den tværfaglige model og har muligheder for at få sparring og vejledning fra det tværfaglige team af en psykolog, fysioterapeut, ergoterapeut, sundhedsplejerske og logopæd. Det foregår altid i samarbejde med forældrene.
- Vi har arbejdet med aktionslæringsforløb i Legekunst og andre kulturprojekter. Det har været rigtig givtigt for både pædagogisk personale og kunstnere, at arbejde med evaluering løbende i et projekt. I denne tid med restriktioner og krav om opdeling i børnegrupper er det desværre ikke muligt for os at have tid og personale nok til at arbejde med aktionslæring.
- Vi anvender praksisfortællinger om barnets læring og pædagogens udvikling af nye læringsrum –og vi laver små Marte Meo Klip som vi ser og drøfter f.eks på p-møde og pædagogiske temadage.
- Ny evalueringskultur - Jeg forventer og formoder at vi skal have opbygget en evalueringskultur hvor pædagogisk tilsyn og kvalitet i samspil med den Nye styrkede pædagogiske læreplan skal danne grundlag for kvalificerede evalueringer hvert andet år. Pædagogiske dokumentationer, praksisfortællinger og observationer skal indsamles over tid af det pædagogiske personale, ud fra de temaer der er valgt , og disse skal være basis for at kigge på læringsmiljøet og kvalificere dette.

I år ved tilsyn er valgt 'Legen', 'Pædagogisk læringsmiljø' og et lokalt valgt emne. Der vil i børnehuset være behov for at skabe nogle milepæle, lad os kalde det et pædagogisk læreplansmøde halvårligt, for at kunne evaluere løbende på emnerne og herefter på læreplanen.

Konkret skal vi vurdere vores praksis – med ” I høj grad – I nogen grad -I mindre grad ” og herefter konkludere og planlægge hvor fokus skal rettes hen for at skabe udvikling / forbedring af læringsmiljøet

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

